

Život za méně než 1 \$ na den

Témata: Chudoba, život za méně než 1\$ na den *

Potřebný čas: 40 minut

Pomůcky: 2 x kopie pracovního listu č. 2 s bankovkami z Tanzanie, kopie pracovního listu č. 1 s obrázky, nůžky

Cíle:

- Uvědomit si, jak žijí lidé v rozvojové zemi, jaké jsou jejich možnosti a priority, co znamená extrémní chudoba.
- Porovnat, jak žijí a co si mohou koupit lidé v Tanzanii a v České republice.
- Přemýšlet o prioritách lidí žijících v chudých poměrech ve světě a porovnat je s prioritami lidí v České republice.

Postup:

- třídu rozdělte do 3–4 členných skupin;
- žáci si ve skupině přečtou příběh rodiny z Tanzanie (Pracovní list č. 1);
- každá skupina dostane 2x pracovní list č. 2 s bankovkami (celkem 8 000 tanzanských šilinků – Tsh) a vystřižené obrázky zboží a služeb (Pracovní list č. 1), které představují jejich každodenní potřeby;
- vysvětlíte žákům, že suma (8 000 Tsh), kterou mají k dispozici, je běžný denní příjem rodiny a představuje cca 140 Kč; tato suma je určena pro 6 členů rodiny – rodiče, 3 děti (kluk, holka, novorozeně) a nemocnou babičku. To znamená, že na jednoho člena domácnosti připadá cca 23 Kč na den;
- žáci se musí v průběhu 15–20 minut rozhodnout, na co peníze v ten den použijí; pod obrázky jsou napsány sumy, které se běžně platí za toto zboží a služby v Tanzanii; žáci se mohou rozhodnout, jestli peníze utratí v ten den, nebo jestli z nich část ušetří na větší výdaje v budoucnu;
- po uplynutí časového limitu se žáků zeptejte, jak se rozhodli a proč se tak rozhodli;
- na závěr následuje diskuse; můžete využít níže uvedené otázky.

Reflexe:

- úkolem je uvědomit si, jaké jsou finanční možnosti lidí v Tanzanii (v rozvojových zemích) a porovnat je s možnostmi v Čechách;
- uvědomit si, co znamená chudoba a jaké může mít důsledky;
- pracujte s pojmy jako chudoba, vzdělání, budoucnost, plánování, priority.

Otázky pro diskusi:

- Jak jste se rozhodli využít finanční prostředky? Mysleli jste na úsporu peněz do budoucna? Zůstalo vám dost peněz na všechno a pro všechny?
- Jaké má Johnova a Nanciina rodina cíle? Proč je pro ně vzdělání dětí důležité?
- Myslíte si, že cíle rodiny Johna a Nancy jsou podobné cílům běžných rodin v Čechách?
- Co brání rodině Johna a Nancy, aby žili lepší život?

* *Poznámka překladatele:*

V Tanzanii žilo v roce 2000 36 % lidí pod hranicí extrémní chudoby (zdroj MDG Report 2000), ve světě v roce 2008 žilo pod touto hranicí cca 20,8 % – celkem 1,4 mld. lidí

Zdroj: L. Zajac, A. Návojský – **Panáčik proti chudobe**, Metodicko-pedagogické centrum Trenčín, 2006

Český překlad: Bianka Machová

Pracovní list č. 1

Rodina Johna a Nancy

John žije se svojí rodinou na předměstí Dar es Salaamu v africké Tanzanii. Pracuje na trhu, kde prodává to, co se mu podaří vypěstovat na zahrádce před domem. Jeho manželka je v domácnosti. Nedávno se jim narodilo třetí dítě. Pečují také o babičku, která je vážně nemocná. *„Každým rokem nám přibývají starosti, jak nakrmit celou rodinu a v poslední době nás trápí i zdraví mojí matky, která potřebuje stálou péči. Naše dvě starší děti chodí do školy, za kterou dnes už naštěstí nemusíme platit, ale jednou za čas platíme za školní uniformy a obědy ve škole. Bez uniforem do školy chodit nemohou,“* říká John a chystá se na autobus na trh, který se nachází na druhé straně města. Vrací se až večer. Nancy zatím pečuje o Johnovu matku a o nejmladší dítě. To potřebuje speciální novorozeneckou stravu a kupovanou pitnou vodu, protože místní voda není pitná a pro malé děti je škodlivá.

„Babička potřebuje zase nevyhnutně léky, které jsou pro nás velmi drahé. Chceme pro naše děti lepší budoucnost, chceme, aby navštěvovali školy, ale nevíme, jestli si budeme moci dovolit jim zaplatit i střední školu. Je možné, že některé z nich bude muset brzy začít pracovat, jinak nebudeme mít dost peněz na živobytí,“ přidává se Nancy. V každém případě však věří, že jejich děti budou mít šťastný život a lepší budoucnost.

Suroviny na přípravu placek - snídaně
pro celou rodinu (cena: 600 Tsh)

Zelenina + 6 banánů (cena: 1000 Tsh)

Jídlo pro Johna na trhu (cena: 800 Tsh)

Suroviny na přípravu oběda (cena: 1000 Tsh)

1,5 litru balené vody pro nejmladší dítě
(cena: 500 Tsh)

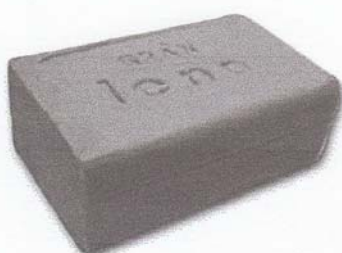
2 jízdenky na autobus pro Johna, aby se dostal
na trh a zpátky domů (cena: 500 Tsh)

Dříví na přípravu jídla - ve městě lesy nejsou
(cena: 800 Tsh)

Výživa pro nejmladší dítě
(cena: 1000 Tsh)

Nejzákladnější hygienické potřeby
(cena: 300 Tsh)

Voda pro všechny (cena: 100 Tsh)

Nájemné (cena: 500 Tsh)

Stravné pro děti ve škole + učebnice
(cena: 300 Tsh)

Léky pro babičku (cena: 500 Tsh)

Baterky do rádia – jediný zdroj zábavy a informací
(cena: 300 Tsh) – v domě není elektřina

Johnova matka je nemocná a potřebuje jít k lékaři – vyšetření u lékaře (cena: 500 Tsh)

Ušetřit 300 Tsh denně na školní uniformy pro děti

Ušetřit 500 Tsh denně na základní opravy a údržbu domu (střecha, okna...)

Ušetřit 500 Tsh denně na oblečení a 300 Tsh na obuv pro všechny

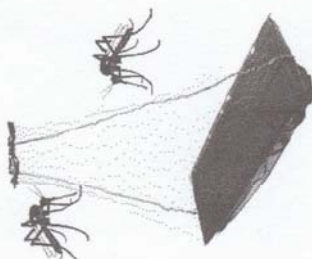
Ušetřit 1000 Tsh denně – na poplatky za střední školy pro děti v budoucnu

Ušetřit 200 Tsh denně, aby se John dostal jednou za měsíc za svými rodiči

Ušetřit 500 Tsh denně na nejzákladnější předměty do domácnosti (nádobí, hřebíky na opravu domu, nářadí, barva)

Ušetřit 200 Tsh denně na moskytiéru (sít' - účinná ochrana proti malárii) pro všechny

Ušetřit 1000 Tsh denně pro případ, že babička bude muset jít znovu do nemocnice

Pracovní list č. 2
Okopírovat 2x

Doplnění a vysvětlivky k aktivitě „Život za méně než 1\$ na den“

Tanzanie

Jedna z nejchudších zemí světa se nachází ve východní Africe. Vznikla v roce 1964 spojením Tanganiky a ostrovů Mafia, Pemba a Zanzibar. Hlavním městem je Dodoma, ekonomickým a společenským centrem zůstává bývalé hlavní město Dar es Salaam. V Tanzanii žije 37 milionů obyvatel, z toho 36 % pod hranicí extrémní chudoby (1\$ na den). Dalším problémem je vysoké procento HIV pozitivních obyvatel – 8,8 % a nedostatek kvalitní zemědělské půdy. Přitom 80 % obyvatelstva se živí zemědělstvím. Pěstuje se především káva a čaj, které patří mezi nejlepší na světě, bavlna, kešu oříšky, tabák, kukuřice, banány a další ovoce. Navzdory rychlému ekonomickému růstu se Tanzanie v žebříčku indexu lidského rozvoje (HDI), který hodnotí kvalitu života lidí v jednotlivých zemích, nachází na jednom z posledních míst. To bylo jedním z důvodů, proč nejbohatší státy světa zrušily Tanzanii dluhy, které ji odčerpávaly velkou část finančních prostředků ze státního rozpočtu, takže jí to znemožňovalo investovat více do školství a zdravotnictví. Po zrušení dluhů si teď může stát dovolit financovat bezplatné základní vzdělávání (základní školy) a počet učitelů pořád roste. Tanzanie je známa i jako atraktivní turistická destinace. Turisté zde obdivují nádherné bílé pláže na ostrově Zanzibar, nejvyšší horu Afriky Mt. Kilimandžáro a světoznámé národní parky s volně žijícími africkými zvířaty (safari).

Život v Tanzanii (vysvětlivky k obrázkům uvádíme za každou kapitolou).

Jídlo:

Základem stravování běžných obyvatel Tanzanie jsou jednoduché potraviny, snadno dopěstovatelné v blízkosti jejich příbytků, jako například banány, které se konzumují vařené, pečené anebo v syrovém stavu jako ovoce. V hustě zalidněných předměstích jsou lidé odkázáni na to, co si koupí na místních trzích, které jsou barevnou a chaotickou mozaikou všeho možného – od krav až po produkty denní spotřeby. Chléb (chapati) má tvar placky a peče se z kukuřičné nebo obilné mouky. Nejvíce rozšířeným jídlem je ugali, hustá kukuřičná kaše, podávaná s masem, fazolemi nebo s různými omáčkami. Běžným jídlem je i rýže s fazolemi a se špenátem. Ve městech je možné koupit ve stáncích na ulicích smažené brambory (chipsi) nebo omeletu s brambory (chipsi mayai). Stravu doplňují různé druhy ovoce jako mango, ananas, kokos, pomeranč nebo avokádo. Ve větších městech se nacházejí restaurace, které nabízejí světovou kuchyni, nejsou však cenově dostupné pro většinu obyvatel.

Vysvětlivky k obrázkům:

„Naše“ rodina žije na předměstí největšího města Dar es Salaam, kde si nemůže dopěstovat základní potraviny. Proto suroviny na vaření musí nakupovat na trhu. Pro Johna je po náročném dnu důležité teplé jídlo na trhu. Většinou se jedná o rýži s kouskem masa. Základem snídaně jsou chapati (placky) a čaj. Zelenina a ovoce jsou důležitou součástí zdravé stravy dětí. Rodina musí investovat i do výživy pro nejmenší dítě.

Jídlo si rodina Johna a Nancy připravuje na dvoře na otevřeném ohni. Jelikož na předměstí nejsou stromy, dříví si musí kupovat. Rodina je velká, proto Nancy potřebuje na vaření velký hrnec.

Zdroj: L. Zajac, A. Návojský – **Panáčik proti chudobe**, Metodicko-pedagogické centrum Trenčín, 2006

Český překlad: Bianka Machová

Voda a nápoje:

V Tanzanii je velký problém s pitnou nezávadnou vodou, která způsobuje nemoci jako průjem nebo břišní tyfus, které jsou smrtelně nebezpečné především pro malé děti. Balená voda je pro chudé drahá. Vodu si před požitím nechávají převařit, ale častěji ji pijí nepřevařenou. Tanzanci říkají: „Na vodu, která turistům způsobí nemoc, je již náš organizmus zvyklý.“ Oblíbené jsou také sladké nápoje jako Coca Cola, Sprite nebo Mirinda. Chladicí boxy s těmito nápoji najdete i v těch nejodlehlejších vesnicích.

Vysvětlivky k obrázkům:

Pro rodinu je důležité zdraví dětí. Především nejmladší dítě potřebuje zvláštní péči. Tekoucí vody bývá nedostatek, proto rodiče chtějí kupovat pro svoje děti nezávadnou balenou vodu. V jejich denním rozpočtu je to však vysoká částka.

Doprava:

Ve městě jsou nejrozšířenějším dopravním prostředkem minibusy dalla-dalla. Jejich kapacita je 15–20 lidí, ale často se do nich namačká až 30 lidí. Největší chybou je nastoupit do poloprázdné dalla-dalla, ta se rozjede až ve chvíli, když se úplně naplní. Dálkovou dopravu zabezpečují různé společnosti, jejichž kvalita a spolehlivost se liší dle ceny. Velmi časté jsou dopravní nehody, Tanzanci mají rádi rychlou jízdu. Ne náhodou se jim říkají „Piráti silnic“. Osobní automobil vlastní jenom bohatší lidé. Ve městech se využívají také kola.

Vysvětlivky k obrázkům:

John musí chodit pracovat daleko od svého domu. Často nese na trh výrobky, které prodává. Proto musí použít minibus, aby se dostal na trh. Na jeho příjmu je závislá celá rodina. Proto je tato položka pro rodinu velice důležitá.

Zdravotnictví:

Jako ve většině rozvojových zemí, jsou i v Tanzanii zdravotnické služby velkým problémem. Státní nemocnice jsou sice levné, ale nekvalitní, soukromé a církevní nemocnice jsou pro místní lidi příliš drahé. Vyšetření v takovéto nemocnici i s předepsáním léků stojí často až 250 Kč, téměř dvoudenní příjem „naší“ rodiny. Ve státních nemocnicích chybí kvalitní personál, dostatek lůžek a technické zabezpečení. V odlehlějších končinách musí nemocný člověk překonat (pěšky) vzdálenost několik kilometrů, aby se dostal k nejbližší nemocnici. V Tanzanii žije 1,6 milionů lidí v produktivním věku nakažených virem HIV. Léky, které vývoj nemoci zpomalí, jsou velmi drahé a tak nemocní na AIDS umírají velmi brzy. Dalším problémem je malárie (v Tanzanii vysoký výskyt), tuberkulóza a jiné nemoci, které jsou rozšířeny v takovém měřítku, že mají dopad i na ekonomiku krajiny, když zasahují lidi v produktivním věku.

Vysvětlivky k obrázkům:

Rodina je v životě Afričanů velice důležitá. Patří mezi nejzákladnější hodnoty. Manželé často zůstávají se svými rodiči, aby se o ně postarali. Starší lidé požívají ve společnosti velkou úctu a péče o ně se považuje za naprostou samozřejmost. V Tanzanii není státní sociální systém, jak ho známe z ČR. Starobní, či invalidní důchody neexistují, zodpovědnost a péče je na rodině. Proto rodina považuje za svoji povinnost postarat se o babičku.

V Dar es Salaame, který patří k oblastem s vysokou vlhkostí vzduchu (leží na břehu Indického oceánu), je vysoký výskyt malárie. To je důvodem, proč rodina uvažuje nad koupí moskytiér, které by ji chránily před hmyzem, roznášejícím malárii a útočícím

Zdroj: L. Zajac, A. Návojský – **Panáčik proti chudobe**, Metodicko-pedagogické centrum Trenčín, 2006

Český překlad: Bianka Machová

především v noci. Malárie je nemoc, na kterou neexistuje očkování a nejlepší ochrana před kousnutím je prevence. Malárie je vážná nemoc a může skončit i smrtí.

Bydlení:

V Tanzanii jsou viditelné sociální rozdíly i v úrovni bydlení. Ve velkých městech najdete luxusní vily se služebnictvem, bazénem a upraveným trávníkem v blízkosti několika stovek metrů od polorozpadlých chatrčí s hliněnými zdmi a střechou z vlnitého plechu. Na vesnicích jsou střechy zhotoveny z banánových listů. I v těch nejchudších slumech musí lidé platit za nedůstojné bydlení nájem. V nebezpečných čtvrtích jsou domy chráněny vysokým plotem, nebo zamřížovanými dveřmi. Bohatší rodiny si často najímají Masaie, o kterých se traduje, že nikdy nespí.

Vysvětlivky k obrázkům:

I když v našich představách je Afrika kontinentem, kde je stále teplo, zimní noci mohou být chladné. V období dešťů (říjen-prosinec) prší v Tanzanii téměř každý den. I proto je oprava domu velmi důležitá.

Škola:

Po odpuštění dluhů Tanzanii, země zavedla bezplatné základní školství (7 let). Rodiče platí jenom za povinné uniformy a obědy pro své děti. Bez uniforem děti do škol nesmí. Sirotci mají i tyto položky zdarma. Za střední školu (trvá 4–6 let) se platí. Soukromé školy jsou dražší, ale platí se i za školy státní. Na univerzitu se dostanou jenom děti z bohatších rodin. Problémem ve školství je i nedostatek škol. Je běžné, že se v jedné třídě tísni až 70 žáků. Na individuální přístup zde není prostor. Na školách se používají i fyzické tresty, které se považují za normální součást hodnocení žáka.

Vysvětlivky k obrázkům:

Vzdělání je nejúčinnějším způsobem boje proti chudobě. Průzkumy různých nevládních organizací ve světě dokázaly, že vzdělanější lidé se dokážou lépe postarat o své děti, jsou informováni o formách prevence proti zákeřným nemocem a mají větší šanci najít kvalifikovanou práci. Proto je důležité na vzdělání svých dětí do budoucna. V chudé Tanzanii je však hodně rodin, které nevidí východisko ze své situace, a proto budoucnost neplánují. Často žijí ze dne na den.

Volný čas:

V Tanzanii se stmívá už v půl sedmé. Když nefunguje pouliční osvětlení, tráví lidé čas doma nebo v barech, ve kterých nechybí kulečník, oblíbená hra ve východní Africe. Ve větších městech chodí mladí lidé na diskotéky nebo na koncerty. Většina rodin nemá televizi, proto se rádio stává jediným zdrojem informací a zábavy. Proto jsme zařadili mezi potřebné věci i baterky. Děti si vymýšlejí hry a hračky, vyrobené z odpadu jako například auto z drátů, panenku ze starých hadrů nebo míč z igelitek. Kopanou s takovýmto míčem hrají děti po celé zemi.

Vysvětlivky k obrázkům:

V Dar es Salaam se nacházejí kina, diskotéky, bary a moderní obchodní domy. Tohle všechno je však pro rodinu Johna a Nancy finančně nedostupné a tak je jediným zdrojem zábavy rádio, před kterým se rodina každý večer schází, aby si vyslechla hudbu a informace o životě v Tanzanii a ve světě. Pro Nancy, která zůstává doma téměř celý den, je rádio důležitým zdrojem informací a stává se nepostradatelným.